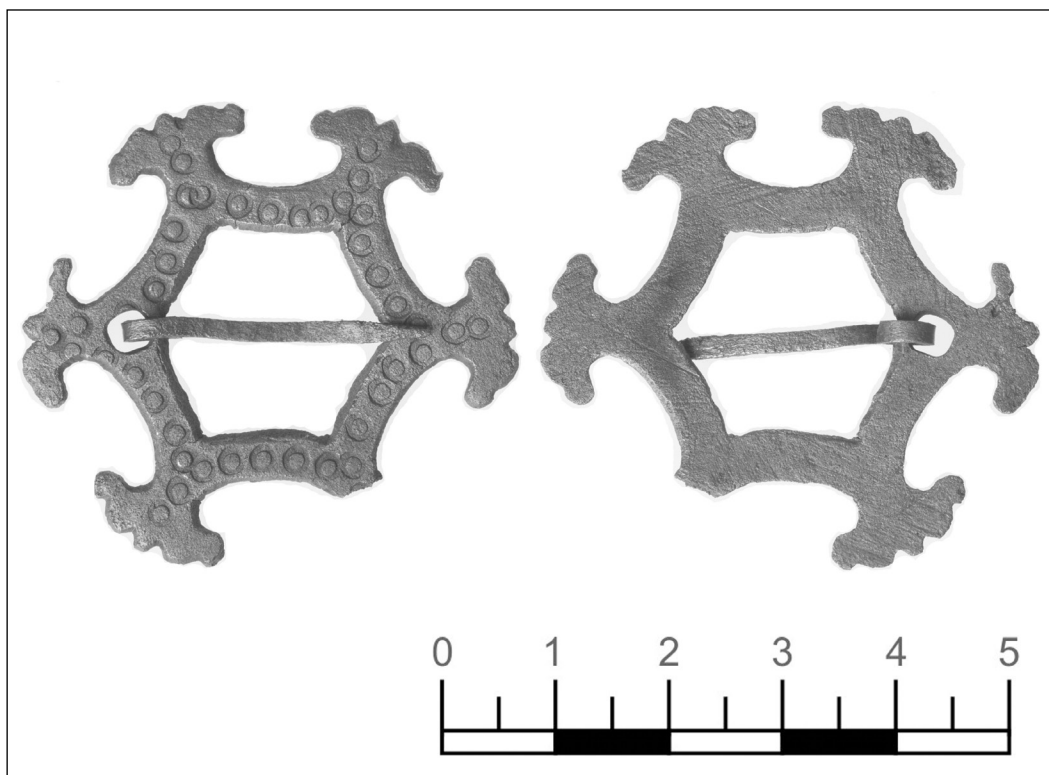

14. kép – Öntött bronz tollas buzogány felének töredéke – a tenyői Szent Péter-monostor területéről (fotó: Kozma Károly fotóművész)

15. kép – Bronzból öntött hatágú, csillag alakú palástcsat – a tenyői Szent Péter-monostor környezetéből (fotó: Kozma Károly fotóművész)

I. táblázat – A tenyői Szent Péter-monostor területén és környezetében előkerült, a tanulmányban közölt régészeti forrásanyag leírása

Kép száma	Leírás	Kor	Méret
11. kép	Vörösré égetett, pelyvás soványítású téglatöredékek. Néhol felületén meszes réteg figyelhető meg.	Középkor	A töredékek hosszúsága: 9–11 cm Töredékek szélessége: 6,2–9 cm Eredeti vastagság: 4,2–4,5 cm
12/1. kép	Sárgásbarnára égetett, csillámos homokkal és apró kavicsal soványított, kézikorongon készített cserépbogrács peremének töredéke. Pereme megvastagodó, kifelé legömbölyített. Felületén felfüggesztésre szolgáló függőleges lyuk található.	Árpád-kor	Magasság: 4 cm Szélesség: 4 cm Vastagság: 0,8 cm Perem vastagság: 1,8 cm
12/2. kép	Sárgára égetett, csillámos homokkal és apró kavicsal soványított, kézi korongon készített cserépbogrács peremének töredéke. Pereme megvastagodó, külső és belső széle szögletesen kialakított. A felfüggesztésre szolgáló, vízszintesen kialakított lyuk körül kör alakú bemélyedés található, amely feltehetően a lyuk kialakítására alkalmazott eszköz nyoma lehet.	Árpád-kor	Magasság: 2 cm Szélesség: 3,8 cm Vastagság: 0,8 cm Perem vastagság: 2,4 cm
12/3. kép	Vörösré égetett, csillámos homokkal és apró kavicsal soványított, kézikorongon készült cserépbogrács peremének töredéke. Pereme kifelé legömbölyített.	Árpád-kor	Magasság: 2,3 cm Szélesség: 4,5 cm Vastagság: 1,2 cm
12/4. kép	Fehérré égetett, csillámos homokkal és apró kavicsal soványított, korongolt edény oldaltöredéke. Belül korongolásnyomok figyelhetőek meg.	Késő középkor	Magasság: 3 cm Szélesség: 4 cm Vastagság: 0,4 cm
12/5. kép	Fehérré égetett, csillámos homokkal soványított, korongolt fazék oldaltöredéke. Belső felületén korongolás nyoma figyelhető meg.	Késő középkor	Magasság: 3 cm, Szélesség: 5 cm Vastagság: 0,7 cm
12/6. kép	Vörösré égetett, felületén vízszintes vonallal díszített kettős kúp alakú orsógomb.	Középkor?	Átmérő: 2,6 cm Magasság: 1,5 cm
12/7. kép	Sárgás-fehérré égetett, csillámos homokkal és apró kavicsal soványított korongolt edény peremtöredéke. Kihajló, lekerekített pereme kívül hornyolással tagolt.	Késő középkor XV–XVI. század	Magasság: 2,3 cm Szélesség: 4 cm Vastagság: 0,5 cm
12/8. kép	Sárgás-fehérré égetett, csillámos homokkal és apró kavicsal soványított korongolt edény aljtöredéke.	Késő középkor	Magasság: 0,4 cm Szélesség: 5 cm Vastagság: 0,3 cm
12/9. kép	Vöröses-fehérré égetett, csillámos homokkal és apró kavicsal soványított, korongolt edény oldaltöredéke, díszítése sűrű, párhuzamos hornyolás kerámia töredéke. Felülete kormos.	Késő középkor XV–XVI. század	Magasság: 2,8 cm Szélesség: 2 cm Vastagság: 0,25 cm
12/10. kép	Sárgás-fehérré égetett, csillámos homokkal és apró kavicsal soványított, korongolt edény oldaltöredéke, díszítése vízszintes, párhuzamos árkolás.	Késő középkor XV–XVI. század	Magasság: 1,6 cm Szélesség: 1,5 cm Vastagság: 0,3 cm
14. kép	Öntött bronz tollas buzogány felének töredéke. A buzogány fejének hengeres alsó része fölött tompaszögben kiugró tollak vannak, közöttük csavart oszlopminta. Az oszlopok alul és felül kis gömbben végződnek, melyek között vízszintesen szintén csavart minta van.	Késő középkor XIV. század második fele – XV. század	Hosszúság: 7 cm Átmérő: 5 cm
15. kép	Bronzból öntött hatágú, csillag alakú palástcsat, ágai végén lilomábrázolás. Az egyik ág végén a lilom letört. A csatlemez előlapján poncolt pontkör díszítés látható. A csatpecek egy számára kialakított lyukba illesztve csatlakozik a csattesthez.	XIII. század vége, XIV. század első harmada	Átmérő: 4,2 cm Vastagság: 0,3 cm

5. Összegzés

Tenyő első okleveles említése 1299-ből származik, a helynév típusa alapján azonban a XI–XII. század folyamán keletkezhetett. A település a garamszentbenedeki apátságnak 1075-ben adományozott, nagy kiterjedésű, Pél vagy Pelő nevű birtok északi részén alakult ki, elnevezésében ez még a XV. század közepén is tükröződik (1439, 1442: „*Tenyő más néven Pelő*”). A XV. századig a garamszentbenedeki apátság birtoka, ám a XIV. század végétől a XV. század közepéig a Csunegyházról ideköltözött kunok vették bérbe. A XV. század közepén mindazonáltal feltűnnek itt délszlávok. A falut a XVII. század végéig lakták, a XVIII. század elején néptelenedett el.

A tenyői Szent Péter-monostor és a középkori falu helyét a legutóbbi időnkig nem lehetett biztosan megállapítani. Egy közelmúltban talált régészeti leletnek köszönhetően váratlanul lehetővé vált mind a monostor, mind a középkori Tenyő falu topográfiai azonosítása. A XI. század második felére keltezhető, aranyozott vörösréz, vésett (trambulírozott) díszítésű körmeneti kereszt GPS-koordinátái, valamint a fészület előke-rülési helyének környezete megfeleltethető a budai káptalan 1339. május 8-án kelt jelentésében rögzített, a Tenyőmonostora és Szajol közötti határvonalat leíró határjárásának adataival. Az elvégzett helyszíni szemlén a körmeneti kereszt környezetében változatos Árpád-kori és késő középkori régészeti forrásanyagot, köztük pelyvás soványítású téglatoredékeket gyűjtöttünk. Mivel a monostor és a középkori falu topográfiai azonosítása egymással összefügg, a közvetlenül mellette fekvő középkori lelőhely Tenyő faluval azonosítható. A település legalább két-három nagyobb egységből állt, amelyek közül a plébániatemplomot is magában foglaló központi része a tiszai ártér egyik szigetén volt, a másik kettő ettől keletre, a Tenyőhalom tövében, illetőleg a monostor szomszédságában. Mindezek alapján kijelenthető, hogy a középkori Tenyő falu és téglából épített monostora a mai Szajol déli határában, egymás mellett, az Alcsi-Holt-Tisza bal partja mentén húzódó magasparton, míg a település magja a Tisza egyik közeli ártéri szigetén lokalizálható.

IRODALOM

ÁGOSTON Gábor

1988. A szolnoki szandzsák 1591–92. évi összeírása I. – Das Register des Sandschaks Szolnok aus den Jahren 1591/92. In: Zounuk 3. (szerk.: BOTKA János) Szolnok. 221–296.

ALMÁSI Tibor

2003. Anjou-kori oklevéltár XIII. 1329. – Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia 1301–1387. (szerk.: ALMÁSI Tibor) Budapest – Szeged.

ALMÁSI Tibor – KŐFALVI Tamás

2004. Anjou-kori oklevéltár XIV. 1330. – Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia 1301–1387. (szerk.: ALMÁSI Tibor – KŐFALVI Tamás) Budapest – Szeged.

BACSKAI István

2014. Tézisek, kérdések, gyakorlati tapasztalatok. Műszeres leletfelderítés a Bükkábrány-lignitbánya kitermeléséhez kapcsolódó régészeti feltáráson – Hypotheses, questions, practice. Metal detecting methods applied in an excavation in the lignite mine of Bükkábrány, Hungary. In: A Herman Ottó Múzeum Évkönyve 53. (főszerk.: PUSZTAI Tamás) Miskolc. 223–242.

2017. Saulusból Paulus. Fémkeresővel a régészek oldalán. In: Saulusból Paulus. Fémkeresővel a régészek oldalán (szerk.: BÁLINT Marianna – SZENTPÉTERI József) Budapest – Hajdúböszörmény. 13–29.

BAGI Gábor

1989. Tiszatenyő. In: Adatok Szolnok megye történetéből II. (szerk.: BOTKA János) Szolnok. 657–670.

2016. Egy Jász-Nagykun-Szolnok megyei középkori régészeti lelőhely azonosítása történeti források alapján. – The identification of a medieval archaeological site from Jász-Nagykun-Szolnok County based on historical sources. In: Tisicum 25. (szerk.: CSÁNYI Marietta – GULYÁS Katalin – HEGEDŰS Gabriella – HORVÁTH László – KAPOSVÁRI Gyöngyi) Szolnok. 345–352.

BÁRTFAI SZABÓ László

1938. Pest megye történetének okleveles emlékei 1002–1599-ig. Függelékül az Inárcsi Farkas, az irsai Irsay, valamint a szilasi és pillisi Szilassy családok története. Budapest.

BENEDEK Gyula

1970. Tiszapüspöki története. A Damjanich János Múzeum Közleményei 26–27. Szolnok.

1987. Okmányok Külső-Szolnok vármegye XVII. századi történetéhez. – Dokumente zur Geschichte des Komitats Külső-Szolnok im 17. Jahrhundert. In: Zounuk 2. (szerk.: BOTKA János) Szolnok. 253–283.

1990. Külső-Szolnok megyei oklevelek a XV. századból. – Urkunden des Komitats Aussen-Szolnok aus dem 15. Jahrhundert. In: Zounuk 5. (szerk.: BOTKA János) Szolnok. 249–290.

1991. Oklevelek Külső-Szolnok vármegye XIV. századi történetéből. – Urkunden aus der Geschichte des Komitats Aussen-Szolnok im 14ten Jahrhundert (1300–1400). In: Zounuk 6. (szerk.: BOTKA János) Szolnok. 283–329.

1994. Mohács előtti oklevelek Külső-Szolnok vármegye történetéből 1330–1526. – Die Urkunden vor dem Kampf gegen die Türken in Mohács aus der Geschichte des Komitats Aussen-Szolnok

- 1330–1526. In: Zounuk 9. (szerk.: ZÁDOR Béláné) Szolnok. 247–297.
1996. A hiteleshelyek Mohács előtt, különös tekintettel Jász-Nagykun-Szolnok megye jogelőd területeire. In: Tisicum 9. (szerk.: MADARAS László – TÁLAS László – SZABÓ László) Szolnok. 155–187.
1999. Oklevelek Jász-Nagykun-Szolnok megye történetéből 1326–1524. – Urkunden aus der Geschichte des Komitats Jász-Nagykun-Szolnok 1326–1524. In: Zounuk 14. (szerk.: ZÁDORNÉ ZSOLDOS Mária) Szolnok. 229–294.
2000. Mezőtúri oklevelek 1219–1526. Documentatio Historica III. Szolnok.
2001. Jász-Nagykun-Szolnok megye iratai (1601–1700). – Urkunden des Komitats Jász-Nagykun-Szolnok (1601–1700). In: Zounuk 16. (szerk.: ZÁDORNÉ ZSOLDOS Mária) Szolnok. 195–279.
2002. Kunszentmárton város oklevelei és fontosabb iratai 1333–1737. Documentatio Historica VII. Szolnok.
2007. Oklevelek és iratok Szolnok város történetéből 1075–1685. Documentatio Historica X. Szolnok.
2011. Törökszentmiklósi oklevelek és iratok 1075–1685. Documentatio Historica XIII. Szolnok.
- BENEDEK Gyula – ZÁDORNÉ ZSOLDOS Mária**
1998. Jász-Nagykun-Szolnok megyei oklevelek 1075–1526. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár Közleményei 3. Szolnok.
- BORSA Iván – FEKETE NAGY Antal**
1990. A Balassa család levéltára 1193–1526. FEKETE NAGY Antal kézírata alapján sajtó alá rendezte és szerkesztette BORSA Iván. A Magyar Országos Levéltár Kiadványai II. Forráskiadványok 18. Budapest.
- BORSA Iván – ILA Bálint**
1993. Az Abaffy család levéltára 1247–1515. A Dancs család levéltára 1232–1525. A Hanvay család levéltára 1216–1525. ILA Bálint kézírata alapján sajtó alá rendezte és szerkesztette Borsa Iván. A Magyar Országos Levéltár Kiadványai II. Forráskiadványok 23. Budapest.
- CSÁNKI Dezső**
- 1890–
1913. Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában I–III., V. Budapest.
- FEJÉR György**
- 1829–
1844. Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Studio et opera Georgii Fejér I–XI. Buda.
- FÜGEDI Erik**
1972. Koldulórendek és városfejlődés. In: Századok 1972 (1). 69–95.
1981. Kolduló barátok, polgárok, nemesek. Tanulmányok a magyar középkorról. Budapest.
- FÜLÖP Éva – SOÓS István**
2004. Urbáriumok és összeírások a Magyar Országos Levéltárban. Urbaria et Conscriptioes. Összeállította: FÜLÖP Éva – SOÓS István. (CD-ROM) Arcanum, Budapest.
- GÉRESI Kálmán**
- 1882–
1897. A nagy-károlyi gróf Károlyi család oklevéltára. Codex Diplomaticus comitum Károlyi de Nagy-Károly. Sajtó alá rendezte GÉRESI Kálmán. I–V. Budapest.
- GULYÁS Katalin – SOÓS Imre**
1989. Nagykőrű. In: Adatok Szolnok megye történetéből II. (szerk.: BOTKA János) Szolnok. 37–57.
- GYÁRFÁS István**
- 1870–
1885. A jász-kúnok története. I–IV. Kecskemét – Szolnok – Budapest.
- GYÖRFFY György**
- 1963–
1998. Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. Geographia historica Hungariae tempore stirpis Arpadianae I–IV. Budapest.
1977. István király és műve. Budapest.
1992. Diplomata Hungariae Antiquissima. I. Budapest.
- GYÖRFFY Lajos**
1956. Adatok az Alföld törökkori településtörténetéhez (Az 1571-es szolnoki török defter fordítása). Jászkunsági Füzetek 4. Szolnok.
- HATHÁZI Gábor**
2005. Sirok, kincsek, rejtélyek. Híres középkori régészeti leletek Kiskunhalas környékén. Kiskunhalas.
- HERVAY F. Levente**
2001. A bencés apátságok, az apátos monostorok és a pusztá monostorok története. In: Paradisum plantavit. Bencés monostorok a középkori Magyarországon – Benedictine Monasteries in Medieval Hungary (szerk./ed.: TAKÁCS Imre) Pannonhalma. 476–547.
- KERTÉSZ Róbert**
2014. Szolnok az Árpád-korban: tények és eredmények. In: Archaeologia – Altum Castrum Online. A Magyar Nemzeti Múzeum visegrádi Mátyás Király Múzeumának középkori régészeti online magazinja. 1–44. <http://archeologia.hu/content/archeologia/325/kertes-szolnoki-var.pdf>
2015. A középkor végi Szolnok és méltatlanul elfeledett földesura: Pálóci Imre. – An undeserving forgotten landowner of Szolnok from the Late Middle Ages: Imre Pálóci. In: Tisicum 24. (szerk.: GULYÁS Katalin – HORVÁTH László – KAPOSVÁRI Gyöngyi) Szolnok. 245–292.
2016. Középkori keresztek Szolnokról. In: Vízöntő. Ünnepi kötet a Jászságról Bathó Edit tiszteletére (szerk.: BÁNKINÉ MOLNÁR Erzsébet) Szolnok. 77–95.
- KISS Lajos**
1978. Földrajzi nevek etimológiai szótára. Budapest.
- KNAUZ Nándor**
1890. A Garan-melletti Szent-Benedeki apátság I. Budapest.
- KORMOS László**
1987. Ősi falak nyomában (A kenderesi református templom története). – Auf den Spuren alter Mauern (Die Geschichte der reformierten Kirche in Kenderes). In: Zounuk 2. (szerk.: BOTKA János) Szolnok. 9–28.
- KOVÁCS Béla**
1969. Tomajmonostora története. H. n. (kéziratban).
- KOZÁK Károly**
1972. A jánoshidai rk. templom (volt premontrei prépostság) feltárása. In: Jászkunság 18 (2). 86–96.

1974. A jánoshidai r.k. templom, volt premontrei prépostság régészeti kutatása (1970–1974). – L'église catholique de Jánoshida, recherches archéologiques du prieuré Prémontréens de jadis (1970–1974). In: Jubileumi évkönyv a Jász Múzeum 100. évfordulójára (szerk.: TÓTH János) Jászberény. 277–322.
- KRISTÓ Gyula**
1990. Anjou-kori oklevéltár I. 1301–1305. – Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia 1301–1387. (szerk.: KRISTÓ Gyula) Budapest – Szeged.
- KUBÍNYI Ferencz**
1867. Árpád-kori oklevelek 1095–1301. Magyar Történelmi Emlékek. Monumenta Hungariae Historica I. Pest.
1888. Oklevelek Hontvármegyei magán-levéltárból. I. 1256–1399. Magyar Történelmi Emlékek. Monumenta Hungariae Historica II. Budapest.
- KURECSKÓ Mihály – STOSSEK Balázs**
1998. A Szent Sír kanonokrend története Magyarországon. In: Capitulum 1. Tanulmányok a középkori magyar egyház történetéből (szerk.: KOSZTA László). Szegedi Középkorász Műhely. Szeged. 83–128.
- LASZLOVSZKY József**
1986. „Dedi eciam terram, que adiacet circa aquam, que vocatur Tiza” (Adatok az 1075-ös garamszentbenedeki oklevél helyneveinek lokalizálásához). – „Dedi eciam terram, que adiacet circa aquam, que vocatur Tiza” (Contribution to the localization of place-names in the deed of Garamszentbenedek from 1075). In: Zounuk 1. (szerk.: BOTKA János) Szolnok. 9–23.
- LOVAG Zsuzsa**
1994. A középkori bronzművesség emlékei a Dunántúlon. In: Pannonia Regia. Művészet a Dunántúlon 1000–1541. – Kunst und Architektur in Panonien 1000–1541 (szerk.: MIKÓ Árpád – TAKÁCS Imre) Budapest. 190–215.
- D. MEZEY Alice**
2015. A készülő Jász-Nagykun-Szolnok megyei Lapidarium Hungaricum kötet előmunkálatairól és eddigi tapasztalatairól. – Preliminary Experience of and Preparatory Works for the Volume Lapidarium Hungaricum in Jász-Nagykun-Szolnok County. In: Ars Hungarica 41 (2). 255–266.
- MADARAS László – PINTÉR László – POLGÁR Zoltán**
2002. Szajol, 18. lelőhely – MOL-telep. In: Régészeti kutatások Magyarországon 1999. – Archaeological Investigations in Hungary 1999. 245–246.
- MAKK Ferenc – THOROCZKAY Gábor**
2006. Írott források az 1050–1116 közötti magyar történelemről. Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 22. Szeged.
- MAKSAY Ferenc**
1990. Magyarország birtokviszonyai a 16. század közepén. I–II. A Magyar Országos Levéltár Kiadványai II. Forráskiadványok 16. Budapest.
- MÁLYUSZ Elemér – BORSA Iván**
1951–
2001. Zsigmond-kori oklevéltár. (1387–1420). I–VII. (szerk.: MÁLYUSZ Elemér – BORSA Iván). Budapest.
- MARSINA, Richard**
1971. Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae. I. Bratislava.
- Mon. Vat. Hun. I/1.**
1887. Rationes collectarum Pontificiorum in Hungaria. – Pápai tized-szedők számadásai. 1281–1375. Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia. Vatikáni Magyar Okirattár. Series I. Tomus I. Budapestini.
- ORTVAY Tivadar**
1891–
1892. Magyarország egyházi földleírása a XIV. század elején a pápai tizedjegyzékek alapján feltüntetve. – Geographia ecclesiastica Hungariae ineunte saeculo XIV° e tabulis rationes collectorum pontificiorum a. 1281–1375. referentibus eruta digesta illustrata I–II. A vatikáni okirattár-bizottság rendeletére szerk.: ORTVAY Tivadar. Budapest.
- PINTÉR László**
2000. Árpád-kori lakóházak Szajol-Tenyőhalom lelőhelyről. In: „A Tiszavölgy: fajtánk bölcsője.” Ezer év a Tisza mentén (szerk.: SÁRI Zsolt) Szolnok. 103–111.
- PITI Ferenc**
1999. Anjou-kori oklevéltár. – Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XXIII. 1339. (szerk.: PITI Ferenc) Budapest – Szeged.
2007. Anjou-kori oklevéltár XXVII. 1343. – Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia 1301–1387. (szerk.: PITI Ferenc) Budapest – Szeged.
- F. ROMHÁNYI Beatrix**
2008. Kolostorok és társaskáptalanok a középkori Magyarországon (főszerk.: F. ROMHÁNYI Beatrix) Budapest. CD-ROM.
- RÁCZ György**
2003. A középkori Magyarország levéltári forrásainak adatbázisa. DL–DF 4.2. (szerk.: RÁCZ György). Arcanum, Budapest. CD-ROM.
- RÁCZ Miklós – LASZLOVSZKY József**
2005. Monostorossáp, egy Tisza menti középkori falu. – Monostorossáp, a Deserted Medieval Village and its Landscape. Dissertationes Pannonicae III. 7. Budapest.
- RAINER Pál**
2009. Veszprém megye egyházi élete a középkorban. Kiállítási katalógus 2008–2009. (szerk.: RAINER Pál) Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém.
- RUPP Jakab**
1870. Magyarország helyrajzi története fő tekintettel az egyházi intézetekre vagyis nevezetesebb városok, helységek, s azokban létezett egyházi intézetek, püspökségek szerint I. Pest.
- SEBŐK Ferenc**
2004. Anjou-kori oklevéltár XXV. 1341. – Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia 1301–1387. (szerk.: SEBŐK Ferenc) Budapest – Szeged.
2007. Anjou-kori oklevéltár XXXI. 1347. – Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia 1301–1387. (szerk.: SEBŐK Ferenc) Budapest – Szeged.
- SELMECZI László**
1975. Szolnok város története a honfoglalástól 1526-ig. In: Szolnok város története I. (szerk.: KAPOSVÁRI Gyula – MÉSZÁROS Ferenc) Szolnok. 25–38.

2013. Balaszentmiklós és a kunok. – Balaszentmiklós und die Kumanen. In: Tisicum 22. (szerk.: GULYÁS Katalin – HORVÁTH László – KAPOSVÁRI Györgyi) Szolnok. 363–376.

SUGÁR István

1985. A török végvárrendszer Északkelet-Magyarországon. In: Magyar és török végvárak. 1663–1684. (szerk.: BODÓ Sándor – SZABÓ Jolán) StudiaA griensia 5. Eger. 229–305.

V. SZÉKELY György

2014. A Solt–Tételhegyen előkerült numizmatikai anyag értékelése. In: Településtörténeti kutatás. Solt–Tételhegy és Kiskunfélegyháza, Amler bánya. (szerk.: SOMOGYVÁRI Ágnes – SZENTPÉTERI József – V. SZÉKELY György) Kecskemét. 245–262.

SZÁNTÓ Konrád

1974. A jászberényi ferences templom története (1472–1972). Budapest.

SZEDERKÉNYI Nándor

1890–

1893. Heves vármegye története II–IV. Eger.

SZENTPÉTERY Imre – BORSA Iván

1961–

1987. Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke. – Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica. (szerk.: SZENTPÉTERY Imre – BORSA Iván) II/2–4. Magyar Országos Levéltár Kiadványai II. Forráskiadványok 9, 13. Budapest.

SZŐKE Melinda

2015. A garamszentbenedeki apátság alapítólevelének nyelvtörténeti vizsgálata. A Magyar Névtár Kiadványai 33. Debrecen.

THALLÓCZY Lajos – HORVÁTH Sándor

1915. THALLÓCZY Lajos: Jajcza (bánság, vár és város) története 1450–1527. Az oklevéltárat szerkesztette HORVÁTH Sándor. Monumenta Hungariae Historica. Diplomataria XL. Budapest.

TÓTH Ildikó

2004. Anjou-kori oklevéltár XV. 1331. – Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia 1301–1387. (szerk.: TÓTH Ildikó) Budapest – Szeged.

VALTER Ilona

1972. A Balatonfüred–temetői templomrom feltárása és helyreállítása. In: Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 11. (szerk.: PALÁGYI Sylvia) Veszprém. 149–175.
- 1972a. La croix processionnelle romane de Balatonfüred. In: Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 24. 215–232.

RÖVIDÍTÉSEK

Aufnahmskarte 1819–1869. = Aufnahmskarte des Königreiches Ungarn, 1819–1869. A második katonai felmérés. A Magyar Királyság és a Temesi Bánság nagyfelbontású, színes térképei. 1:28.800. HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Térképtára. DVD-ROM. Arcanum Adatbázis Kft. kiadása. Budapest, 2005.

AO. = Anjoukori okmánytár. Codex diplom. Hungaricas Andegavensis. Szerk.: NAGY Imre – Tasnádi Nagy Gyula. I–VII. Monumenta Hungariae Historica. Budapest. 1878–1920.

DF = Diplomatikai Fényképgyűjtemény

DL = Diplomatikai Levéltár

Jos. Aufn. 1763–1785. = Josephinische Aufnahme, 1763–1785. Az első katonai felmérés. A Magyar Királyság teljes területe 965 nagyfelbontású színes térképszelvényen, 1782–1785. 1:28.800. HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Térképtára. DVD-ROM. Arcanum Adatbázis Kft. kiadása. Budapest, 2004.

MNL OL = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára

Spezialkarte 1869–1887. = Spezialkarte der Österreichisch-Ungarischen Monarchie. Wien, Kaiserliche und Königliche Militärgeographisches Institut, 1869–1887. (Harmadik katonai felmérés)

U. et C. = Urbaria et Conscriptiones

APPENDIX

Gálvölgyi Orsolya

A Szajol–Szajol széle dűlő lelőhelyen előkerült numizmatikai leletek meghatározása

1. Antik pénzanyag

1.1. Római Birodalom

Marcus Aurelius (161–180)

RIC III 654

1. Azonosító: 20 Denarius É.n. (161–180) Vj.n.
E: DIVVS [ANTONINVS] / Középen jobbra tekintő szakállas portré.
H: [CONSECRATIO] / Középen jobbra álló sas, balra tekintve.
Ezüst; 18.1 mm; 2.63 g; 12 h.

Valens (364–378)

RIC IX 7

2. Azonosító: 22 AE 3 É.n. (364–367) SMAQ / Aquileia
E: DN VALEN-S PF AVG / Középen jobbra tekintő gyöngykoszorús portré.
H: [GL]ORIA R[O - M]ANORUM / Középen jobbra tartó császár alak hadizászlót fogva, mögötte foglyot tartva.
Bronz; 16.3 mm; 2.08 g; 12 h.

Bizonytalan veretek

3. Azonosító: 21 AE 4 É.n. (IV. század) Vj.n.
E: Középen jobbra tekintő gyöngykoszorús portré.
H: Középen vízszintes sorokban XXX [...] XX felirat.
Bronz; 14.6 mm; 0.81 g; 7 h.

4. Azonosító: 23 AE 3 É.n. (IV. század); Vj.n.
E: Középen balra tekintő portré.
H: Középen két egymással szemben álló alak.
Bronz; 14.8 mm; 1.4 g; 1 h.

1.2. Bizánci Birodalom

Bizonytalan veretek

5. Azonosító: 51 FOLLIS É.n. Vj.n.
E: ϣC[...]SΛ[...]ΠI[...]ϣ / Középen görög betűs felirat vízszintes sorokban.
H: Nem látszik.
Réz; 25 mm; 3.02 g; (-).
Megj.: Törött darab, amelyet a pereménél enyhén be is hajlítottak.

2. Árpád-kori pénzanyag

2.1. Salzburgi Érsekség

Eriacensis veretek

CNA Ca 9

6. Azonosító: 11 DENÁR (E 22) É.n. (1170–1200) Vj.n. (Friesach)
E: [ERACENSIS] / Középen álló pap alak, baljában püspökbottal, baljában könyvvel.
H: Templomhomlokzat két toronnyal, középen oromzat kereszttel.
Ezüst; 17.1 mm; 0.7 g; 11 h.

7. Azonosító: 35 DENÁR utánzat É.n. (1170–1200) Vj.n. (Friesach)
E: [ERACENSIS] / Középen álló pap alak.
H: Templomhomlokzat két toronnyal, középen oromzat kereszttel.
Réz; 17.9 mm; 0.73 g; 12 h.
Megj.: Hamisítvány.

8. Azonosító: 34 DENÁR utánzat É.n. (1170–1200) Vj.n. (Friesach)
E: [ERACENSIS] / Nem látszik.
H: Templomhomlokzat két toronnyal.
Réz; 20.7 mm; 0.76 g; (-).
Megj.: Hamisítvány, átfúrt.

2.2. Magyar Királyság

III. Béla (1172–1196)

H 72

9. Azonosító: 25 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.
E: Nem látszik.
H: Nem látszik.
Réz; 22.5 mm; 0.76 g; (-).

Megj.: Nagyon erősen korrodálódott rézpénz, ami valószínűleg H 72 típusú veret, viszont biztosan nem meghatározható.

10. Azonosító: 30 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: [REX BELA - REX ScS] / Középen két szembenézõ, ülõ király alakok, amelyekbõl csak az egyik látszik.

H: [SANCTA - MARIA] / Középen szembenézõ, trónon ülõ Szûz Mária alakja, feje körül glóriával.

Réz; 22.5 mm; 0.4 g; 12 h.

Megj.: Átfûrt.

11. Azonosító: 28 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: [REX BELA - REX ScS] / Középen két szembenézõ, ülõ király alakok, lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függõleges vonalkával.

H: SANCTA - [MARIA] / Középen szembenézõ, trónon ülõ Szûz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végû jogarral, feje mellett egy kereszttel.

Réz; 25.8 mm; 1.06 g; 4 h.

Megj.: Félpénz.

12. Azonosító: 26 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: [REX BELA - REX ScS] / Nem látszik.

H: S[ANCTA - MA]RIA / Középen szembenézõ, trónon ülõ Szûz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végû jogarral, feje mellett kétoldalt egy-egy kereszttel.

Réz; 25.6 mm; 1.6 g; (-).

Megj.: Be lett hajlítva, ragasztott, átfûrt.

13. Azonosító: 5 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: [RE]X BELA - REX ScS / Középen két szembenézõ, ülõ király alakok, jobb kezükben liliomos végû jogar, baljukban országalma, a két trón között magas oszlop, tetején kereszttel. Lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függõleges vonalkával.

H: SANC[TA - M]ARIA / Középen szembenézõ, trónon ülõ Szûz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végû jogarral, feje mellett kétoldalt egy-egy kereszttel.

Réz; 25.4 mm; 2.17 g; 6 h.

Megj.: Átfûrt, enyhén repedt.

14. Azonosító: 1 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n. (13/2. kép)

E: REX BELA - REX ScS / Középen két szembenézõ, ülõ király alakok, jobb kezükben liliomos végû jogar, baljukban országalma, a két trón között magas oszlop, tetején kereszttel. Lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függõleges vonalkával. A félhold felett és a liliomos jogarok két oldalán pont alakú sziglák. (Opitz 16.15 a5.7)

H: SANCTA - MARIA / Középen szembenézõ, trónon ülõ Szûz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végû jogarral, feje mellett kétoldalt egy-egy kereszttel.

Réz; 26.8 mm; 2.3 g; 6 h.

15. Azonosító: 31 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: [REX] BE[LA - RE]X ScS / Középen két szembenézõ, ülõ király alakok, jobb kezükben liliomos végû jogar, baljukban országalma, a két trón között magas oszlop, tetején kereszttel. Lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függõleges vonalkával.

H: SAN[CTA - MARIA] / Középen szembenézõ, trónon ülõ Szûz Mária alakja, feje körül glóriával.

Réz; 25.3 mm; 2.33 g; 12 h.

16. Azonosító: 2 RÉZPÉNZ H 72; Opitz 16.15 0.1 É.n. Vj.n.

E: [REX B]ELA - REX ScS / Középen két szembenézõ, ülõ király alakok, jobb kezükben liliomos végû jogar, baljukban országalma, a két trón között magas oszlop, tetején kereszttel. Lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függõleges vonalkával.

H: SANCTA - MARIA / Középen szembenézõ, trónon ülõ Szûz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végû jogarral, feje mellett kétoldalt egy-egy kereszttel.

Réz; 26.6 mm; 2.49 g; 3 h.

Megj.: Törött, de ragasztott.

17. Azonosító: 8 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: REX BELA - [RE]X ScS / Középen két szembenézõ, ülõ király alakok, jobb kezükben liliomos végû jogar, baljukban országalma, a két trón között magas oszlop, tetején kereszttel. A bal oldali alak liliomos jogarának két szára felett egy-egy pont alakú szigla. (Opitz 16.15 a2.23) Lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függõleges vonalkával.

H: SANCTA - MAR[IA] / Középen szembenézõ, trónon ülõ Szûz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végû jogarral, feje mellett kétoldalt egy-egy kereszttel.

Réz; 26.6 mm; 2.64 g; 9 h.

Megj.: Kettétört, egy kis része letört és elveszett.

18. Azonosító: 27 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: REX[BELA - REX ScS] / Középen két szembenézõ, ülõ király alakok, jobb kezükben liliomos végû jogar, baljukban országalma, a két trón között magas oszlop, tetején kereszttel. Lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függõleges vonalkával.

H: SANCTA - MARIA / Középen szembenézõ, trónon ülõ Szûz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végû jogarral, feje mellett kétoldalt egy-egy kereszttel.

Réz; 26.2 mm; 2.75 g; 3 h.

Megj.: Ketté tört.

19. Azonosító: 63 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: REX BELA - REX ScS / Középen két szembenéző, ülő király alakok, jobb kezükben liliomos végű jogar, baljukban országalma, a két trón között magas oszlop, tetején kereszttel. A kereszt jobb oldalán ék alakú szigla látható. (Opitz 16.15 b1.3) Lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függőleges vonalkával.

H: SANCTA - MARIA / Középen szembenéző, trónon ülő Szűz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végű jogarral, feje mellett kétoldalt egy-egy kereszttel.

Réz; 26.6 mm; 2.77 g; 6 h.

Megj.: Enyhén be lett hajlítva.

20. Azonosító: 4 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: [REX BELA - REX ScS] / Középen két szembenéző, ülő király alakok, jobb kezükben liliomos végű jogar, baljukban országalma, a két trón között magas oszlop, tetején kereszttel. Lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függőleges vonalkával. A félhold fellett három pont alakú szigla figyelhető meg.

H: SANCTA - MARIA / Középen szembenéző, trónon ülő Szűz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végű jogarral, feje mellett kétoldalt egy-egy kereszttel.

Réz; 25.4 mm; 2.85 g; 5 h.

21. Azonosító: 58 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n. (13/3. kép)

E: REX BELA - REX ScS / Középen két szembenéző, ülő király alakok, jobb kezükben liliomos végű jogar, baljukban országalma, a két trón között magas oszlop, tetején kereszttel. Lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függőleges vonalkával.

H: SANCTA - MARIA / Középen szembenéző, trónon ülő Szűz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végű jogarral, feje mellett kétoldalt egy-egy kereszttel.

Réz; 25.8 mm; 2.87 g; 2 h.

22. Azonosító: 7 RÉZPÉNZ É.n. Vj.n. (13/4. kép)

E: REX BELA - REX ScS / Középen két szembenéző, ülő király alakok, jobb kezükben liliomos végű jogar, baljukban országalma, a két trón között magas oszlop, tetején kereszttel. A kereszt két szára felett egy-egy pont alakú szigla. (Opitz 16.15 a2.9) Lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függőleges vonalkával.

H: SANCTA - MARIA / Középen szembenéző, trónon ülő Szűz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végű jogarral, feje mellett kétoldalt egy-egy kereszttel.

Réz; 25.5 mm; 3.23 g; 2 h.

Megj.: Enyhén behajlított, pereme részben repedezett.

23. Azonosító: 6 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: [REX BJELA - REX ScS / Középen két szembenéző, ülő király alakok, jobb kezükben liliomos végű jogar, baljukban országalma, a két trón között magas oszlop, tetején kereszttel. A kereszt jobb oldalán pont alakú szigla. (16.15 a1.1) Lábuk alatt pontokból képzett vízszintes vonal, alatta lefelé forduló félhold, benne három függőleges vonalkával.

H: SANCTA - MARIA / Középen szembenéző, trónon ülő Szűz Mária alakja, feje körül glóriával, jobbában liliomos végű jogarral, feje mellett kétoldalt egy-egy kereszttel.

Réz; 26.5 mm; 3.32 g; 12 h.

H 73

24. Azonosító: 24 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban.

H: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban.

Réz; 15.2 mm; 0.48 g; 2 h.

Megj.: Egyik része letört.

25. Azonosító: 29 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban. A köriratban szigla. (Opitz 16.16 51)

H: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban.

Réz; 21.9 mm; 0.9 g; 9 h.

Megj.: Kettétört, a pereme töredezett.

26. Azonosító: 32 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: Nem látszik.

H: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban.

Réz; 22.7 mm; 1.47 g; (-).

Megj.: Be lett hajlítva, repedés fut rajta.

27. Azonosító: 3 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n. (13/1. kép)

E: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban. A köriratban szigla. (Opitz 16.16 106)

H: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban.

Réz; 23 mm; 1.6 g; 10 h.

Megj.: Enyhén be lett hajlítva, pereme kissé töredezett.

28. Azonosító: 62 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: Nem látszik.

H: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban.

Réz; 22.9 mm; 1.83 g; (-).

Megj.: Félbe lett hajlítva.

29. Azonosító: 9 RÉZPÉNZ H 73 É.n. (1172–1196) Vj.n.

E: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban.

H: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban.

Réz; 23.1 mm; 2.13 g; 12 h.

Megj.: Kettétört.

30. Azonosító: 55 RÉZPÉNZ É.n. (1172–1196) Vj.n. (13/5. kép)

E: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban. A köriratban pont alakú szigla. (Opitz 16.20 a1.10)

H: Értelmetlen kufikus feliratimitáció, középen hasonló jelek vízszintes sorokban.

Réz; 22 mm; 0.96 g; 9 h.

Megj.: A pereme enyhén repedezett.

IV. Béla (1235–1270)

R 108-107

31. Azonosító: 10 DENÁR É.n. (1260–1270) madár-madár (Éh Sz. 4)

E: +MONETA REGIS P SCLAVONIA / Középen balra rohanó nyest hatágú csillagok között, gyöngykörben.

H: Pátriárka kereszt, két oldalán verdejegyek, alul két egymással szembenező fej.

Ezüst; 14.8 mm; 0.72 g; 5 h.

Megj.: A hátlapi kép kopottsága miatt csak az egyik verdejegy ismerhető fel biztosan.

2.2. Osztrák Hercegség

II. Ottókar (1251–1276)

CNA B 168

32. Azonosító: 36 DENÁR É.n. (1251–1276) Vj.n. (Bécs) (13/6. kép)

E: Balra tartó, kitárt szárnyú madár.

H: Nem látszik.

Ezüst; 12.1 mm; 0.36 g; (-).

3. Késő középkori pénzügy

3.1. Osztrák Hercegség

II. Albert (1330–1358)

CNA B 243

33. Azonosító: 37 DENÁR É.n. (1330–1358) Vj.n. (Bécs) (13/7. kép)

E: Három madárfej egymás felé nézve.

H: Nem látszik.

Ezüst; 16 mm; 0.88 g; (-).

3.2. Magyar Királyság

Mária (1385–1395)

H 569

34. Azonosító: 33 DENÁR É.n. (1384–1395) Vj.n.

E: +MA[RIE D R VNGARIE / Nem látszik.

H: +M[ONE]TA [MARIE R] / Középen kettős kereszt, szárai mentén pontokkal. A köriratban az R betű helyén V betű olvasható.

Ezüst; 14.1 mm; 0.38 g; 11 h.

Megj.: Félbehajlított hibás veret.

Luxemburgi Zsigmond (1387–1437)

H 580

35. Azonosító: 12 PARVUS utánzata É.n. (1387–1427) Vj.n.

E: S-R[-V] / Négyelt címerpajzs magyar vágásokkal és luxemburgi sakkokkal.

H: Egyenlő szárú kereszt, szárai között egy-egy korona.

Réz; 10.1 mm; 0.3 g; 11 h.

Megj.: Fehérfémmel bevont, körbe lett nyírva.

H 586

36. Azonosító: 42 QUARTING É.n. (1430–1437) Vj.n.

E: Hosszúszárú kettős kereszt.

H: Liliomos korona.

Réz; 11.2 mm; 0.28 g; 11 h.

37. Azonosító: 44 QUARTING É.n. (1430–1437) Vj.n.

E: Nem látszik.

H: Liliomos korona.

Réz; 12.9 mm; 0.32 g; (-).

Megj.: *Repedés fut rajta.*

38. Azonosító: 56 QUARTING É.n. (1430–1437) A-n / Székesfehérvár

E: Hosszúszárú kettős kereszt, két oldalán verdejegy.

H: Nem látszik.

Ezüst; 12.6 mm; 0.64 g; (-).

I. Ulászló (1440–1444)

H 607

39. Azonosító: 45 DENÁR utánzata É.n. (1442–1443) Vj.n.

E: [M] WLAD[ISLAI. DEI] / Középen koronás, kettős címerpajzs magyar vágásokkal és kettős kereszttel.

H: [+REGIS VNGARIE.] E[A] / Középen litván lovagos címerpajzs.

Réz; 14.6 mm; 0.73 g; 3 h.

Interregnum (1444–1446)

H 613

40. Azonosító: 53 DENÁR utánzata É.n. (1445) I-n

E: [+MONETA. REGN]I. VNANI[E.] / Középen címerpajzs sávozással.

H: [*DA]LMAS[DIE. CROADIE. ETA] / Középen kettős kereszt, két oldalán verdejegy.

Réz; 13.4 mm; 0.25 g; 7 h.

I. Mátyás (1458–1490)

H 704

41. Azonosító: 60 DENÁR utánzata É.n. (1462) B-S / Buda

E: [*MONETA MATHIE. DE] / Középen koronás oroslán.

H: [REGIS*H-VNGARIE] / Középen hosszúszárú kettős kereszt, két oldalán verdejegy.

Réz; 13.8 mm; 0.41 g; 5 h.

H 710

42. Azonosító: 38 DENÁR utánzata É.n. (1465) S-n

E: +MO[NETA. MATHIE. DEI. G.] / Középen balra tekintő holló, csőrében gyűrűvel, két oldalt verdejegy.

H: [REGIS HVNGARIE.] / Középen koronás, kettős címerpajzs, magyar vágásokkal és kettős kereszttel.

Réz; 12.6 mm; 0.38 g; 12 h.

Megj.: *Körbe lett nyírva.*

43. Azonosító: 43 DENÁR É.n. (1465) ?-C?

E: +MONE[TA. MATHIE. DE]I. G.] / Középen balra tekintő holló, csőrében gyűrűvel, két oldalt verdejegy, de csak az egyik ismerhető fel részben.

H: [REGIS H]VNGARIE. / Középen koronás, kettős címerpajzs, magyar vágásokkal és kettős kereszttel, de csak a sávozás látszik.

Ezüst; 12.6 mm; 0.75 g; 3 h.

Megj.: *Rossz megtartású félpérez.*

44. Azonosító: 46 DENÁR utánzata É.n. (1465) S-?

E: [+MONET]A. M[ATHIE. DEI. G.] / Középen balra tekintő holló, csőrében gyűrűvel, két oldalt verdejegy, de csak az egyik ismerhető fel.

H: [REGIS HVNGARIE.] / Középen koronás, kettős címerpajzs, magyar vágásokkal és kettős kereszttel, de a korona nem látható rajta.

Réz; 12.1 mm; 0.81 g; 12 h.

Megj.: *Körbe lett nyírva.*

Bizonytalan veretek

45. Azonosító: 14 DENÁR utánzata É.n. (XV. század közepe) Vj.?

E: Hosszúszárú kettős kereszt, két oldalán verdejegy, amelyek nem ismerhetők fel.

H: Címerpajzs magyar vágásokkal.

Réz; 15.4 mm; 0.46 g; 9 h.

46. Azonosító: 13 DENÁR utánzata É.n. (XV. század közepe) K-I

E: REGIS - M.[...] / Középen hosszúszárú kettős kereszt, két oldalán verdejegy.

H: [...] REA [...] / Nem látszik.

Réz; 14.6 mm; 0.51 g; (-).

47. Azonosító: 41 DENÁR utánzata É.n. (XV. század közepe) S-?

E: Hosszúszárú kettős kereszt, két oldalán verdejegy, amiből csak az egyik látszik.

H: Címerpajzs magyar vágásokkal.

Réz; 12.5 mm; 0.61 g; 3 h.

4. Kora újkori pénzanyag

4.1. Magyar Királyság

I. Ferdinánd (1526–1564)

48. Azonosító: 61 DENÁR utánzata É.n.? Vj.n.?

E: [FER]D[INAND.]D.[G.R.VNG...]/ Középen hajlított oldalú négyelt címerpajzs, szív-pajzsban Habsburg pólyával, magyar vágásokkal és kettős kereszttel, dalmát leopárdfejekkel, kétfarkú cseh oroszlánnal.

H: *PA[TRONA.-]VNGARIE* / Középen koronás Madonna, baljában a kis Jézussal.

Réz; 15.8 mm; 0.33 g; 2 h.

H 935

49. Azonosító: 39 DENÁR utánzata 15[...] Vj.?

E: FERDINAND.D.G.R.VNG.1[...]/ Középen hajlított oldalú négyelt címerpajzs, szív-pajzsban Habsburg pólyával, magyar vágásokkal és kettős kereszttel, dalmát leopárdfejekkel, kétfarkú cseh oroszlánnal.

H: [PATRON]A. - VNARI / Középen koronás Madonna, baljában a kis Jézussal, két oldalán verdejegy, amelyek nem ismerhetők fel.

Réz; 14.1 mm; 0.27 g; 8 h.

Megj.: Ragasztott.

50. Azonosító: 18 DENÁR utánzata 15[...]9 K-?

E: FERDINAND.D.G.R.[VNG].15[...]9 / Középen hajlított oldalú négyelt címerpajzs, szív-pajzsban Habsburg pólyával, magyar vágásokkal és kettős kereszttel, dalmát leopárdfejekkel, kétfarkú cseh oroszlánnal.

H: PATRONA. - VNGAR[IE] / Középen koronás Madonna, baljában a kis Jézussal, két oldalán verdejegy.

Réz; 15.7 mm; 0.53 g; 3 h.

Megj.: Átfúrt.

51. Azonosító: 57 DENÁR utánzata 1535 K-B / Körmöcbánya (13/8. kép)

E: FERDINAND.D.G.R.VNG.1535 / Középen hajlított oldalú négyelt címerpajzs, szív-pajzsban Habsburg pólyával, magyar vágásokkal és kettős kereszttel, dalmát leopárdfejekkel, kétfarkú cseh oroszlánnal.

H: PATRONA. * VNGARIE / Középen koronás Madonna, baljában a kis Jézussal, két oldalán verdejegy.

Réz; 15.5 mm; 0.28 g; 10 h.

52. Azonosító: 52 DENÁR 1552 K-B / Körmöcbánya (13/9. kép)

E: FE[RDINA]ND.D.G.R.VNG.1552/ Középen hajlított oldalú négyelt címerpajzs, szív-pajzsban Habsburg pólyával, magyar vágásokkal és kettős kereszttel, dalmát leopárdfejekkel, kétfarkú cseh oroszlánnal.

H: PATRONA. * [VNGAR]IE / Középen koronás Madonna, baljában a kis Jézussal, két oldalán verdejegy.

Ezüst; 14.5 mm; 0.38 g; 12 h.

Megj.: A pereménél részben letört.

53. Azonosító: 15 DENÁR 1552 K-B / Körmöcbánya (13/10. kép)

E: FERDI[NAND.]D.G.R.VNG.1552 / Középen hajlított oldalú négyelt címerpajzs, szív-pajzsban Habsburg pólyával, magyar vágásokkal és kettős kereszttel, dalmát leopárdfejekkel, kétfarkú cseh oroszlánnal.

H: PA[TRON]A. - VNGARIE / Középen koronás Madonna, baljában a kis Jézussal, két oldalán verdejegy.

Ezüst; 15.4 mm; 0.48 g; 3 h.

54. Azonosító: 54 DENÁR 1552 K-B / Körmöcbánya (13/11. kép)

E: FERDINAND.D.G.R.VNG.1552/ Középen hajlított oldalú négyelt címerpajzs, szív-pajzsban Habsburg pólyával, magyar vágásokkal és kettős kereszttel, dalmát leopárdfejekkel, kétfarkú cseh oroszlánnal.

H: PATRONA. * VNG[ARIE] / Középen koronás Madonna, baljában a kis Jézussal, két oldalán verdejegy.

Ezüst; 14 mm; 0.55 g; 10 h.

Megj.: A pereméből egy kis rész letört.

Miksa (1564–1576)

H 992

55. Azonosító: 16 DENÁR 1566 ?-B

E: MAX.II.D.G.E.[RO.I.S.AV.G.H]V.B.R. / Középen hajlított oldalú négyelt címerpajzs, szív-pajzsban Habsburg pólyával, magyar vágásokkal és kettős kereszttel, dalmát leopárd fejekkel, kétfarkú cseh oroszlánnal, felette évszám.

H: [PATRONA-VNGARIE] / Nem látszik.

Ezüst; 14.3 mm; 0.26 g; 10 h.

Megj.: Félpénz.

II. Ferdinánd (1619–1637)

H 1204

56. Azonosító: 17 DENÁR 1630 K-B / Körmöcbánya (13/12. kép)

E: FER.II.D.G.[R.I.S.A.]G.H.B.R. / Középen hajlított oldalú kettős címerpajzs, magyar vágásokkal és kettős kereszttel, felette évszám, két oldalán verdejegy.

H: PATR[ONA H]VNGARI / Középen félholdon szembeüelő glóriás Madonna, jobbában a kis Jézussal, baljában jogarra.

Ezüst; 14.6 mm; 0.4 g; 2 h.

Bizonytalan veretek

57. Azonosító: 40 DENÁR utánzata É.n. (XVI. század) Vj.n.?

E: Nem látszik.

H: Nem látszik.

Réz; 14.6 mm; 0.27 g; (-).

4.2. Oszmán-török Birodalom

Bizonytalan veretek

58. Azonosító: 19 AKCSE É.n. (XVI. század) Vj.n.

E: Arab betűs felirat, gyöngykörben.

H: Arab betűs felirat, gyöngykörben.

Ezüst; 10.9 mm; 0.65 g; (-).

5. Meg nem határozhatók

59. Azonosító: 48 GARAS? É.n. (XV–XVI. század) Vj.n.

E: [...]NNO[...] / Nem látszik.

H: Nem látszik.

Ezüst; 10.2 mm; 0.17 g; (-).

Megj.: *Negyedpérez.*

60. Azonosító: 47 É.n. Vj.n.

E: Nem látszik.

H: Nem látszik.

Ezüst; 10.2 mm; 0.5 g; (-)

61. Azonosító: 59 DENÁR? É.n. Vj.n.

E: Nem látszik.

H: Nem látszik.

Réz; 14.4 mm; 0.72 g; (-).

Megj.: *Kopott rézlemez.*

62. Azonosító: 49 GARAS? É.n. Vj.n.

E: Nem látszik.

H: Nem látszik.

Réz; 17.6 mm; 1.04 g; (-).

63. Azonosító: 50 GARAS? É.n. Vj.n.

E: Nem látszik.

H: Nem látszik.

Réz; 23.3 mm; 1.59 g; (-).

Megj.: *Ragasztott félpérez.*

A Szajol–Szajol széle dülő lelőhelyen végzett terepbejárás során gyűjtött, 63 darabból álló, numizmatikai anyag több szempontból is példaértékűnek minősül. Az elmúlt évtizedekben terjedt el fémdetektoros lelőhely felderítési módszerek általános használata, illetve egyre gyakoribb a múzeumok és a fémkeresősök részéről is az együttműködés igénye. Ezeknek köszönhetően a múzeumba bekerülő leletek száma ugrásszerűen megnövekedett, ezzel párhuzamosan pedig a szórvány és lelőhe-

lyes éremleletek közlései is egyre gyakrabban jelennek meg, amelyek új szempontú értékelést tesz lehetővé a lelőhely kronológiájával, pénzforgalmi helyzetével, kereskedelmi és gazdaságtörténetével kapcsolatban.⁹⁶

Az előkerült érmék mind forgalmi pénzek, amelyek kronológiailag nem egységesen oszlanak el. Az éremanyag eloszlása utalhat a lelőhelyhasználat intenzitására az adott korszakban. Legkorábbi pénzérme négy antik-római darab volt, illetve egy rossz állapotú bizánci follis is előkerült. A legtöbb veret az Árpád-korra keltezhető magyar és osztrák pénz (27 db) volt, ezek közül 22 darab III. Béla (1172–1196) uralkodására datálható rézpénznek bizonyult, amik alapvetően is a magyarországi Árpád-kori települések leggyakoribb szórvány éremleletei.⁹⁷ Mindazonáltal későbbi korszakok érméi is megjelentek, főleg több rossz minőségű XV. századi pénzérme és Ferdinánd ezüstveretei (7 db), amelyek között hamisítványok is előfordultak. Sajnos öt érmé állapotja miatt nem lehetett pontosan meghatározni.

Jász-Nagykun-Szolnok megyében Kovács Péter régésznek köszönhetően indult meg a helyi fémdetektorosokkal való együttműködés, aminek hála a jövőben egyre több lelet fogja gyarapítani a Damjanich János Múzeum régészeti és numizmatikai anyagát.

Rövidítések a katalógushoz

Éh = Unger Emil: Magyar Éremhatározó. Budapest, 1990.

H = Huszár Lajos: Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute. Budapest, 1979.

Mzz. = Pohl Artúr: Münnzeichen und Meisterzeichen. Budapest, 1982.

Opitz = Tóth Csaba–Kiss József Géza–Fekete András: Az Árpád-kori magyar pénzek katalógusa I. Budapest, 2018.

R = Ivan Rengjeo: Corpus der mittelalterlichen Münzen von Kroatien, Slavonien, Dalmatien und Bosnien. Graz, 1959.

RIC = The Roman Imperial Coinage. I–X.

96 A fémdetektoros régészeti felderítés módszertanára lásd: BACSKAI István 2014. 229–230. A múzeumok és a fémkeresősök együttműködéséhez lásd: BACSKAI István 2017.

97 SZÉKELY György 2014. 246.

Róbert Kertész– András Pálóczi Horváth– Márk Ádám

The identification of the medieval Tenyő and St Peter Monastery

The first documented written mention of Tenyő in a charter dates back to 1299, but based upon the location name it could have come to existence during 11th-12th century. The settlement developed in the northern part of a large piece of land called Pél or Pelő donated to the Garamszentbenedek monastery in 1075, which is mirrored in the denomination as late as the mid-15th century (1439, 1442, "Tenyő, also called Pelő"). Until the 15th century, it belonged to the Garamszentbenedek monastery, however from the end of the 14th century until the middle of the 15th, it was rented by the Cuman people who had moved here from Csunegyháza. In the middle of the 15th century southern Slavic people appeared here as well. The village remained populated until the late 17th century, and it was emptied at the beginning of the 18th.

The location of the St Peter monastery of Tenyő and the medieval village could not be determined until recently. Due to the archaeological finding excavated in recent past, unexpectedly it became possible to topographically identify the location of both the monastery and the medieval Tenyő village.

The GPS coordinates of the gilded red copper graven ornamented procession cross dating back to the second half of the 11th century, and the surroundings in which the cross was unearthed could be identified with the data recorded in a report of the Buda chapter of 8th May, 1339 describing the area between Tenyőmonostora and Szajol. During the site survey, we collected a variety of Árpád age and late Middle Age archaeological source material in the close vicinity of the procession cross, among them chaff brick fragments. Since the topographical identification of the monastery and the medieval village is closely linked together, the settlement situated right next to it can be identified as Tenyő village. The settlement consisted of at least two or three major units: the central part, which included the parish church, was situated on an island in the flood area of the Tisza, the other two east of that at the foot of Tenyőhalom or in the close vicinity of the monastery. Based upon this, one can establish that the medieval village of Tenyő and its brick monastery were located in the southern part of today's Szajol on the high shore on the left bank of the Alcsi-Holt-Tisza, while the settlement itself could be localised on an island of the flood-basin of the Tisza.